

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗΣ

Στο μέλλον, Νομπέλ και σε ρομπότ!

Κοσμογονικές αλλαγές φέρνουν, σε όλο το φάσμα των ανθρωπινων δραστηριοτήτων και των κοινωνιών η

τεχνητή νοημοσύνη και η ρομποτική, τονίζει στην «Κ» ο Κύπριος νομπελίστας οικονομολόγος Χριστόφορος Πισσαρίδης. «Θα έρθει μια μέρα που το Νομπέλ -το Οικονομίας ή το Φυσικής- θα απονεμηθεί σε ρομπότ», αναφέρει χαρακτηριστικά. **Σελ. 16**

Χριστόφορος Πισσαρίδης: Στην Κύπρο υπάρχει η μνήμη της εισβολής, είναι λίγο δύσκολο να διολισθαίνεις σε διχασμό για την πολιτική.

Στο μέλλον, ένα ρομπότ θα πάρει το Νομπέλ

*Ο Κύπριος νομπελίστας μιλάει
για τον γενναίο νέο κόσμο που έρχεται*

Συνέντευξη στον ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Το 1976, ο Χριστόφορος Πισσαρίδης ξεκίνησε να εργάζεται ως λέκτορας στο London School of Economics. Εκείνη την εποχή η ανεργία ήταν το σημαντικότερο πρόβλημα της βρετανικής κοινωνίας. Ο τότε 28χρονος οικονομολόγος από την Κύπρο παρατηρούσε τους κραδασμούς που προκαλούσε η ανεργία στο πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον της Βρετανίας και αποφάσισε να αφοσιωθεί στις αιτίες που την προκαλούν. Το αποτέλεσμα των μελετών του ήταν να τιμηθεί το 2010 με το Νομπέλ Οικονομίας για τη συμβολή του στην αποτύπωση των συσχετισμών που συνδέουν την εκδήλωση της ανεργίας με τη νομισματική και μακροοικονομική πολιτική.

Την περασμένη Τρίτη συνάντησα τον καθηγητή του LSE κ. Πισσαρίδη, ευγενικό και χαμογελαστό, στο εστιατόριο του έκτου ορόφου του ξενοδοχείου Saint George Lycabettus της Αθήνας, απ' όπου αντικρίζει κανείς ολόκληρη την πόλη ως το Φάληρο και τη θάλασσα. Η Αθήνα κατέχει σήμερα το αρνητικό ρεκόρ του μητροπολιτικού συγκροτήματος με την υψηλότερη ανεργία στην Ευρωζώνη (21,5%). Η ειδυλλιακή εικόνα της πρωτεύουσας από τα roof gardens των καλών ξενοδοχείων κρύβει πολλές ιστορίες ανασφάλειας και απόγνωσης. Τι θα μπορούσε να αλλάξει το κλίμα; «Οι επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες, στην εκπαίδευση και στην ενίσχυση της παραγωγικότητας» είναι η

απάντηση του κ. Πισσαρίδη. «Η Σουηδία αφιερώνει το 4% του ΑΕΠ σε έρευνα και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνει ικανοποιητική ανάπτυξη και χαμηλή ανεργία, ενώ μέσα από πολιτικές αναδιανομής διαμορφώνει τους όρους για μια κοινωνία με υψηλού επιπέδου εκπαίδευση, διά βίου μάθηση, κοινωνικές υπηρεσίες, υγεία και πρόνοια».

Ο Κύπριος νομπελίστας βρισκόταν στην Αθήνα για την επίσημη τελετή της υποδοχής του στην Ακαδημία Αθηνών, που έγινε λίγο αργότερα την ίδια ημέρα, προεξάρχοντος του πρώην προέδρου της Ακαδημίας και πρώην πρωθυπουργού Λουκά Παπαδήμου. Η ομιλία του κ. Πισσαρίδη ήταν αφιερωμένη στις μεταβολές που θα προκαλέσει η τεχνητή νοημοσύνη στην αγορά εργασίας. Σκέφτομαι πως εάν η Ελλάδα δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στη σημερινή οικονομία της γνώσης, τότε το ελληνικό ποσοστό απασχόλησης στον αυριανό κόσμο των έξυπνων μηχανών δεν μπορεί παρά να είναι θλιβερό. Και όμως, δεν είναι έτσι, με διαβεβαιώνει.

Επαναστατική εξέλιξη

«Οι νέες τεχνολογίες της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να καταργήσουν ορισμένα επαγγέλματα, αλλά θα προκαλέσουν έκρηξη δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας σε τομείς που σήμερα δεν υπάρχουν. Ακριβώς όπως ο ηλεκτρισμός, η μηχανή εσωτερικής καύσης και ο σιδηρόδρομος παραμέρισαν τους αμαξάδες και προ-

κάλεσαν μια κοσμογονία που ξεκινούσε από τη μηχανική και τις κατασκευές και εκτεινόταν ως την επέκταση των πόλεων σε περιοχές που ήταν απροσπέλαστες». Για παράδειγμα, προσθέτει, η Ελλάδα θα μπορούσε να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας απλώς και μόνο επενδύοντας στο πεδίο της υγείας. Οι καταγιστικές εξελίξεις στις επιστήμες υγείας, σε συνδυασμό με τη γήρανση του πληθυσμού, θα καταστήσουν τον τομέα της περιθαλψής και της ευζωίας τον ταχύτερα αναπτυσσόμενο.

Και όλα αυτά χωρίς να έχουμε μιλήσει ακόμα για την ιδιότητα των προηγμένων προγραμμάτων τεχνητής νοημοσύνης να εκπαιδεύονται μόνα τους (deep learning) και να αποκτούν μέσα σε ελάχιστες ώρες δεξιότητες (όπως πρόσφατα συνέβη στο σκάκι) που ένας άνθρωπος θα χρειαζόταν μια ολόκληρη ζωή για να κατακτήσει. Μέχρι πού μπορεί να φτάσει η τεχνητή νοημοσύνη; Ο κ. Πισσαρίδης δεν αποκλείει μια επαναστατική εξέλιξη στην οποία αναφέρθηκε και στην ομιλία του στην Ακαδημία: Οτι θα έρθει μια μέρα που το Νομπέλ –το Νόμπελ Οικονομίας ή το Νομπέλ Φυσικής– θα απονεμηθεί σε ένα ρομπότ. Μέχρι τότε, βέβαια, κυριαρχούν κάποιες άλλες υποψηφιότητες. «Αραγε, θα πάρει το Νομπέλ ο Σατόσι, ο άγνωστος εφευρέτης του bitcoin», λέει αινιγματικά.

Φύσει καχύποπτος αναρωτιέμαι μήπως είναι ο ίδιος, ο άφαντος μέχρι σήμερα εφευρέτης του κρυ-

πτονομίσματος. Αξίζει να πούμε ότι η μυστηριώδης νομισματική οντότητα που περιφρονεί το ευρώ και το δολάριο και βγάζει γλώσσα στη στερλίνα και στο γιεν, αυτό το ασταθές κατασκεύασμα που είναι αδύνατον να ελεγχθεί από κράτη και κεντρικές νομισματικές αρχές, ήδη γκρέμισε τα τείχη της Wall Street, αφού πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι η Goldman Sachs υπέκυψε και ίδρυσε τμήμα μελετών και επενδύσεων σε bitcoin.

Ο κ. Πισσαρίδης δεν συνδέεται ασφαλώς με το bitcoin, ωστόσο μιλά με θερμά λόγια για την τεχνολογία που κατέστησε εφικτά τα κρυπτονομίσματα, δηλαδή το blockchain, που επιτρέπει την ταυτοποίηση των συναλλαγών χωρίς τη διαμεσολάβηση των παραδοσιακών τραπεζικών μηχανισμών. Τον ρωτώ αν το μέλλον ανήκει στο bitcoin. «Υποστηρίζω οποιαδήποτε τεχνολογία μειώνει τον ρόλο του δικηγόρου στην κοινωνία», λέει

γελώντας, εννοώντας (με τη μεταφορά του «δικηγόρου») τη διαμεσολάβηση που εξασφαλίζει την αυθεντικότητα και τη μοναδικότητα μιας πράξης, αλλά συνήθως προκαλεί «τριβές» και καθυστερήσεις στο ταξίδι της πληροφορίας από την πρόθεση ως την πραγματοποίηση μιας απόφασης (εν προκειμένω, μιας συναλλαγής).

Η Κύπρος

Η έννοια της «τριβής», των εμποδίων και των συγκρούσεων σε κάθε σύστημα πληροφοριών και αποφάσεων, σε μια κοινωνία, σε μια οικονομία, σε μια επιχείρηση ή σε μια οικογένεια διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην οικονομική σκέψη και στις μελέτες του κ. Πισσαρίδη. Δράττομαι της ευκαιρίας για να τον ρωτήσω γιατί η Κύπρος –σε αντίθεση με την Ελλάδα– αντιμετώπισε την οικονομική κρίση σχεδόν χωρίς καθόλου τριβές.

«Στην Κύπρο άπαξ και εκλέξουμε πρόεδρο της Δημοκρατίας τον αφή-

νουμε να εφαρμόσει το πρόγραμμά του σχεδόν χωρίς καθόλου αντιπολίτευση», λέει. «Επίσης, όταν υπάρχει η μνήμη της εισβολής, είναι λίγο δύσκολο να διολισθαίνεις σε διχασμό για την πολιτική». Σε ό,τι αφορά τη μελλοντική εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της Κύπρου προκρίνει τη δημιουργία «εθνικού κεφαλαίου» που να προβλέπει δίκαιο ποσοστό για τους Τουρκοκυπρίους, άσχετα αν μέχρι τότε θα έχει επιλυθεί ή όχι το Κυπριακό.

Μία ώρα μετά τη συζήτησή μας ξεκίνησε την ομιλία του στην αίθουσα της Ακαδημίας, κάτω από τις τοιχογραφίες, με θέμα την κλοπή της φωτιάς από τον Προμηθέα. «Η φωτιά του Προμηθέα είναι μια μεταφορά για τη νέα τεχνολογία», θα πει με νόημα, εννοώντας ότι η φωτιά της νέας τεχνολογίας πάντοτε θα φωτίζει τα αδιέξοδα του ανθρώπου και της κοινωνίας.

Πρώτα η Ευρώπη

«Ο Τραμπ μπορεί να λέει “Πρώτα η Αμερική”, αλλά οι Γερμανοί δεν μπορεί να λένε “Πρώτα η Γερμανία”, αλλά “Πρώτα η Ευρώπη”, λέει ο κ. Πισσαρίδης, που συχνά επικρίνει τη γερμανική περιοριστική πολιτική. Με τη φράση αυτή εννοεί ότι η Γερμανία ως μέλος της Ευρωζώνης έχει την υποχρέωση να εγκαταλείψει τη λιτότητα και να αυξήσει τις δημόσιες επενδύσεις και την κατανάλωση προκειμένου να τονώσει την ανάπτυξη και να ενισχύσει την απασχόληση στην Ευρώπη. «Το παράδοξο βέβαια είναι ότι η Αμερική ακολουθεί επεκτατική

πολιτική, αυξάνοντας το δημόσιο χρέος σε μια εποχή που ήδη η ανάπτυξη είναι υψηλή, ενώ η Γερμανία επιβάλλει μια πολιτική λιτότητας σε ολόκληρη την Ευρωζώνη σε μια εποχή κρίσης και ανάπτυξης ισχνής». Δηλαδή, πράττουν και οι δύο χώρες τα αντίθετα από αυτά που υποστήριξε ο Κέινς, με αποτέλεσμα να συσσωρεύουν προβλήματα στην παγκόσμια οικονομία. Η Ευρώπη δεν μπορεί να ξεκολλήσει από την κρίση που προκαλεί πολιτικές ανατροπές και ενίσχυση των άκρων, ενώ η Αμερική συσσωρεύει χρέος με ρυθμό επικίνδυνο.

Οι νέες τεχνολογίες και η τεχνητή νοημοσύνη θα προκαλέσουν έκρηξη δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.

Η Ελλάδα θα μπορούσε να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας, επενδύοντας στο πεδίο της υγείας.